

Věra Krpálková
**VĚČNÉ
OTÁZKY**
a jiné povídky

VĚČNÉ OTÁZKY

a jiné povídky

Věra Krpálková

JABLKO

Potkali se u kávovaru na konci chodby ve druhém patře. On se na ní usmál. A ona?

Když ho její oči uviděly, rozzářily se jak plné nebe hvězd.

„Něco pro tebe mám,“ natáhl ruku a podal jí jablko.

„Jablko, obyčejné jablko. Nemůžu je ani vidět,“ zašeptala šedovlasá účetní Pařízková své kolegyni ze třetího oddělení.

„Jablko,“ opakovala šeptem, ale natolik hlasitě, že to slyšeli všichni okolo. Odcházely od kávovaru zpátky na svá pracoviště, ty dvě starší dámy, a jedna z nich vedla dál nepřetržitý monolog. Její rádoby šeptaná slova se rozléhala chodbou.

„Nesnáším jablka. Máme za městem zahradu. Je jich tam asi deset, těch jabloní. Víš kolik to je jablek? Žemlovky, koláče, ovocné knedlíky, kompoty... Neustále bojuji s těma, které se kazí. Svoji mámu si pamatuji snad jenom při loupání jablek. Snad celý život ani nic jiného nedělala, jen jablka! A když někdo měl chuť vzít si jedno a zahryznout se do něj? Ne, to by byla škoda, to vypadá ještě hezky. Vem si tohle okrájený. To už začalo hnít, musí se zpracovat.“

Opakované „nesnáším jablka“ bylo to poslední, co bylo slyšet v chodbě, než vzorné starší spolupracovnice zmizely za rohem.

Podal jí jablko. Když však zaslechl tu neuctivou poznámku a vzdalující se hovor, znejistěl a váhavě stáhl svoji ruku zpátky.

Mladá dívka však pro ni rychle sáhla. Přidržela ji a vzala z ní jablko do své. Dívala se mu přitom celou dobu do očí a měkký úsměv zdobil její tvář.

„Děkuji,“ řekl tiše její hlas a byl plný lásky.

„Je to jenom jablko,“ řekl nesměle, poznamenaný kritizujícími slovy.

Mladá žena se však nedala: „Jablko je nejdůležitější ovoce na světě. Vždyť kvůli němu byli první lidé vyhnáni z ráje. Newton díky němu přišel na to, jak funguje zemská gravitace. Jablko je jedním ze symbolů králů a každé Vánoce na Štědrý den přece ukazuje lidem jejich osud. V rukou Sněhurky rozhodovalo o životě nebo smrti, stejně jako v případě syna Viléma Tella. Herakles ho musel ukrást Hesperidkám, aby splnil svůj dvanáctý úkol. A nejkrásnější z řeckých bohůň zapříčinily pomocí jablka Trojskou válku.“

Odmlčela se.

Dala mladému muži pusu a zabořila své bílé zuby do šťavnatého plodu, až to křuplo. Chvíli ho pozorovala, pak nakousnuté jablko podržela mezi palcem a ukazováčkem na délku paže a rozpustile se ušklíbla: „Teď je stejný, jako ho má Steve Jobs.“

NEKONEČNÝ KYBERPROSTOR

Seděl u počítače už druhou hodinu. Jeho mámě se to fakt dost nelíbilo.

„Bude už deset. Měl bys jít spát! Nechtěl bys už toho nechat?!“

No, nechtěl, pomyslel si, natáhl ruku ke knoflíku volume a otočil s ním doprava. Probojoval se už do třetího levelu, tak to chce samozřejmě dohrát až do konce, to dá přece rozum.

Žena se naklonila přes synovo rameno, otočila knoflíkem reproduktoru naopak doleva a snížila tak hlasitost monotónní hudby na minimum.

„Měl by ses už uložit do postele,“ řekla.

„Uložit nebo uložit jako?“

„Dělej si ze mě legrácky a půjdeš hned.“

„Hned nemůžu, jsem teprve v půlce.“

„Tak to zapauzuj,“ navrhla máma.

„Víš, kolik hrozeb číhá na zapauzovanou hru? Ty to nechápeš!“

Kreslená figurka počítačového hrdiny se na nanosekundu zadrhla v běhu a souhlasně se přidala: „Ano, ty to nechápeš!“

Ale to už kluk nevnímal matku, která se slovy „jednou z toho zblbneš“ zavírala za sebou dveře pokoje, nevnímal nic, jen hru, která se odehrávala před ním na obrazovce.

„Dělej..., skoč, tak běž! Přidej!“ Chlapcovy prsty ťukají zběsile do klávesnice rychlostí, za kterou by se nemusel stydět ani nejzdatnější datel v lese. „Makej, makej, makej,“ povzbuzuje pchrdinu.

A kreslená figurka na displeji obrazovky? Ta také křičí: „Použij i palec! Kdy se to konečně naučíš? Ty si tam hraješ, ale tady? Tady se opravdu bojuje. Tady je válka, hošíčku. Tak se trochu pohni a hýbej těma prstama rychleji. Přidej! Potřebuji se k těm dveřím dostat co nejdřív!“

Úkosem se podívá ven z obrazovky a kriticky sleduje chování hráče.

„Dávej pozor! Nehraješ to přece poprvé, tak sis snad už mohl zapamatovat, že za touhle zatáčkou je...“

Chlapec na poslední chvíli vymanévroval s figurkou zatáčku a navedl ji ke dveřím, vedoucím do dalšího lévlu.

„No tak, máme už jen pár vteřin,“ předklání se v židli a tlačí hrdinu očima, jako by mohl čas svým přičiněním zpomalit.

„Tobě se to řekne! Ty si sedíš doma v teplíčku. Ale jsem to já, kdo tady běží závod o život. Já, kdo tady málem vypustí duši,“ cedí hrdina zadýchaně mezi zuby.

Oba dva počítají vteřiny do konce. Oba dva tají dech.

5, 4, 3 ... a kreslený panáček proběhne dveřmi.

Vítězný pokřik se jim vydere z hrdla, oběma naráz. Synchronizovaně zařvou: „Jo! Jo, jo, jo, mám to!“

„Poslední kolo. To zvládnou,“ přesvědčuje kluk sám sebe. „Jsem dobřej, jsem dobřej, jsem dobřej,“ povzbuzuje se.

„Ty jsi dobřej, fajn... A co já?“ Zavrtí hlavou o desetinu milimetru superborec. „Myslíš si naivně, že jsem stvořený z nul a jedniček, a z čeho si myslíš, že jsi ty? Kdo tebe zapíná a vypíná?*" Na můj vkus jsi zbytečně složitý, přežitý model. Nikdo tě neupgradoval už věky. Pořád děláš tytéž chyby. Dokola a dokola, celá staletí, a přitom si myslíš, že jsi něco víc.“

Ale to už se otevřel poslední úsek hry a není čas na plané filozofování.

Chlapec, s očima přilepenýma na obrazovce a pyšným úsměvem na rtech, se opět zabral do hry a vede dál svůj nevšední rozhovor.

„Ne, ne, tam ne! To je past!“

„Myslíš, že jsem úplně pitomej? Samozřejmě, že je to past! Přestaň se usmívat jak vydlabaná dýně a soustřeď se! Hraješ to aspoň po padesátý, tak bys to měl znát!“

„Do háje, čelní srážka,“ vykřikl zklamaně kluk, nespokojený s vývojem situace. „A je to v háji,“ komentuje ztrátu posledního života počítačového borce.

Obviňující kyselý výraz v obličeji animovaného hrdiny odhalil jasně jeho pocity.

„Přišel jsi o 100 bodů a jeden život. Co mám říkat já? Mě to bolí! Já tady krvácím. Pro mě to není hra, ale skutečnost! Mým úkolem je

* Poznámka autora pro děti méně než pětileté a stařečky na osmdesát: Vychází se z elektrických obvodů: vypnuto (proud neteče) = 0, zapnuto (proud teče) = 1. Opravdu! Obvody v počítačích právě s těmito hodnotami proudu pracují.

doběhnout do cíle. Ale jsem závislý na tvé rychlosti, na tvé šikovnosti...,“ nadává panáček z obrazovky.

„Jak jsou lidé nedokonalí,“ vzdychá. „K tomu, aby fungovali potřebuji jíst, pít, chodit spát..., vadí jim velký teplo, vadí jim velká zima... Jsou snad lepší kvůli tomu, že mají v sobě víc než dvě čísla? Ani náhodou! To, že jsou stvoření z více prvků než já, je nedělá lepšími. Naopak, pokud já a celý kyberprostor jsme stvořený jen z jedniček a nul, není to známka toho, že jsme lepší model? A oni a jejich lidský svět, že jsou modely zastaralé a složitější?“

Těsně před tím, než obrazovka monitoru pohasla, stihl ještě pchrdivina po chlapci vrhnout zhnusený pohled.

„Deset dvacet tři. Potřebuješ zresetovat, tak se odpoj!“ ozval se z kuchyně ženský hlas.

„Ano, matko,“ odvětil syn odevzdaně a šel do postele.

Převaloval se dlouho z boku na záda a opět zpátky, pozoroval hru světla a stínu na stropě pokoje, ale ne a ne usnout. Všude bylo šero a ticho. Vstal a opatrně, aby nevzbudil mámu, se chlapec plížil do obývacího. Nahmatl notebook, pohládl jeho černou desku a potichu zašeptal: „Já vím, že taky nespíš. Zítra se do toho zase pustíme... a tentokrát to zvládneme..., spolu.“

SOUMRAK

Chvilé mezi dnem a nocí, kdy se rozsvěcejí světla v oknech, ztrácejí se jasné linie, schovávají se do stínu. Tehdy z tohoto rozmazaného obrazu světa, jako nějakým malým zázrakem, vystupují zřetelně červené střechy domů.

Pohled, který ho odjakživa uchvacoval.

Starý muž si navyklým gestem vytáhl kalhoty o kus výš. Přenesl svůj zrak ze staré zástavby města o čtyři patra dolů. Tam, kde se schovávaly moderní vilky jedna před druhou za vysokými neprůhlednými ploty.

„Jedno, jestli dřevěné, z betonu nebo keřů, stejně izolují lidi od sebe,“ zabručel nevrle a ignoroval kalhoty, které gravitace už zase dostala na původní místo.

Bydlel v tomhle domě od svých sedmi let. Jako by to bylo dnes, slyšel pruděse Mráčka, jak huláká: „Jděte se honit ven, bando jedna uřvaná, nebo na vás vlítnu!“

Když byla tma nebo přšelo, běhali po schodech, klouzali po zábradlí. Holky oblékaly panenky, oni šermovali. Chvilí byli mušketýři, chvíli piráti... Pět jich bylo v domě, tři kluci a dvě holky. A když bylo pěkně? Jen co přišli ze školy, už byli za barákem...

Starý muž učinil další marný pokus o posunutí kalhot.

„A teď do schránky,“ zašmátral po klíčích a otevřel dveře.

V domě bylo hlučno. Smích a hlasité hovory se nesly chodbou. Privolal výtah a nakoukl na schody do pátého patra. Znal všechny z toho veselého společenství.

„Zase párty na schodech?“

„Přidejte se k nám. Fanda byl u tety na Moravě. Pojd'te ochutnat,“ zvali ho, mávali jitrničkou a demižonkem vína.

Slušně odmítl, vědom si protestů, které by měl jeho osmdesátiletý žaludek.

„Snad příště,“ pokýval hlavou.

Líbila se mu tahle tradice posledních pátků v měsíci. Setkávali se pokaždé v jiném patře, přijít mohl kdo chtěl...

Výtah ne a ne přijet. Ještě jeden pokus, zmáčknutí čudlíku, očividně zbytečné.

„Tak tedy pěšky. Rozhýbeme kolena, rozproudíme krev, taky dobře.“

Jak pomalu sestupoval do přízemí, hlasy slábly.

Z garsonky ve druhém patře se linula příjemná vůně.

„Co to asi..., buchty nebo koláče?“ usmál se.

Bylo nepsaným zvykem, že ráno po chodbové párty si mohly děti dojít k babi Smíškové na snídani.

„Den otevřených dveří,“ říkala, když se k ní hrnula všechna děcka z baráku s jejím vnukem v čele.

Starý muž sestoupil z posledního schodu a zasunul klíč do plechové schránky. Časopis, křížovky, televizní program.

Dvířka schránky se zavřela zpátky, světlo zhaslo a tichá chodba se ponořila do tmy.

„Proboha, jak dlouho tady stojím,“ probíral se starý muž a otrásl se chladem.

Vyjel výtahem ke svému bytu, otevřel dveře a ty za ním nehlučně zaklaply.

Tichý, studený dům nechal za sebou.

Kdy v něm naposledy někoho potkal?

Kdy naposledy v domě s někým mluvil?

Jako v těch vilkách dole. Žádná komunita. Izolace, samota. Každý spěchá z práce rovnou domů, nezastaví se, nepozdraví. Neznají se, nepoznávají se. Cizí tváře obrácené do sebe nebo do displeje telefonu. Nejvýš snad nepatrné kývnutí hlavou na pozdrav, když se těsně míjíte.

Starý muž odloží poštu na stůl, povytáhne si kalhoty o něco výš a s hlubokým povzdechem se posadí.

„Co z toho je skutečnost? Co je idea a co fikce? Byla to pravda, moje představy... nebo jen mé vzpomínky? Jak to bylo a co se změnilo? Nebo jak by to mělo být? A vůbec... Jak žijeme? A jak bychom chtěli či mohli žít?“